

Linus Reichlin

Zabit

1

U jednom selu čije ime zvuči latinski Martens je pucao na dva muškarca i istog trena shvatio da se prevario. Žena je pala u prašinu, ruke su joj se neprirodno micale, Martens je zatvorio oči. Liječnik sam, pomislio je. Liječnik sam. Čisto i pobožno čuvat ću svoj život i svoje umijeće. Čisto i pobožno. To je bio peti paragraf Hipokratove zakletve, Martens se pokušao sjetiti prvog. Kako je glasio prvi? Tko se može sjetiti petog za njega ni prvi ne bi trebao predstavljati problem. “Kunem se”, mrmljao je Martens, “kunem se Asklepijem i Higijejom... Asklepijem; Higijejom i Panakejom, svim bogovima i božicama zovući ih za svjedoke.” Bio je liječnik i naoružan jer drugi daju novac za glavu stranih liječnika. Bio je dobar strijelac, ali kao liječnik to nikako nije smio biti, sada mu se to osvećuje. A onda, onda, kako zakletva ide dalje, drugi paragraf? Dozivam žive, osuđujem mrtve, gromove slamam. To nije odgovaralo ovome, ali oduvijek mu se sviđalo, moto iz Schillerovog Zvona. Da vidimo znam li to još na latinskome. Vivos voco, mortuus plango. Fulguro frango. Je li mortuus ili mortuos? Bilo je teško odlučiti jer mu je u glavi i dalje tutnjalo od bombe, koju su drugi maločas ispalili. Povezali su Nokie s upaljačem, zatim pozvali bombu. Zato jer nisu imali prijatelja, pomislio je Martens. Od te pomisli histerično se nasmijao, ugrizao za ruku koja je drhtala između njegovih zubiju. Detonacija je slomila prednju osovinu oklopnog transportera kao šibicu, moje ambulantly vozilo, mislio je Martens, ja spašavam živote ako mi dozvole. Martens je ležao u sjeni demoliranog transportera, kotači su smrdjeli po paljevini. Čuje kako netko nešto viče. Otvorio je oči. Bile su to dvije žene. Jedna je ležala u prašini, druga je urlala nešto prema njoj. Zgrabila je ranjenicu pod ruke i teškom je mukom vukla preko trave. To ne može biti istina. Ne tri dana pred povratak kući. Na nozi ranjene žene visjela je sandala i malo prije

negoli su žene nestale iza uskih drvenih vrata, sandala je spala s noge i ostala ležati.

Sada je sve bilo kao prije. Mirna, obična uličica, s lijeve strane bijela Toyota Corolla bila je naslonjena na zid od ilovače, s desne strane nalazila se kuća, u koju su ušle dvije žene, prašina se uzdizala na toplome zraku, sandala je ležala nasred ulice.

Daj si vremena, mislio je Martens. Još nije bilo sigurno jesi li to samo umislio. Morao je razmisliti, rekapitulirati. U tome ga je ometalo neprekidno pucanje iza njega. Drugi su pucali, a njegovi, Niehoff, Khalili, Petersen i nekoliko njih iz novog kontingenta uzvraćali su.

“Tišina!”, povikao je Martens, ali njegovi su bili predaleko, a drugi još dalje, a molba za tišinom ionako se u takvim trenucima ne može uslišati. Začepio si je uši. Od ratne buke se odvrćamo kako bismo slušali srne kako pasu. Tko je to rekao? Nije se mogao sjetiti. Čisto i pobožno, mislio je, ja sam liječnik. Uznemiravalo ga je što je to tako često pomišljao. To je značilo da s njim nešto nije u redu, da je u šoku i da ne može vjerovati vlastitom opažanju. Da, to je pravo čudo! Pomislio je to uz melodiju, koju je znao iz neke rock pjesme, ja sam vruć, ti si vruća, da, to je pravo čudo! Bomba je ipak eksplodirala točno ispod njega, sjedio je na prednjem sjedalu transportera i zijevao jer je noćas na stražnjoj strani Bremera s Ninom Voigt imao sudar, kako je ona to nazvala, a što se nje tiče to je i bilo točno, radilo se o davanju prednosti, ograničenju brzine i vučnoj službi. Zijevao je, a u rijetke prednosti ove zabiti spadalo je i to da obično zijevanje u pravome trenutku može spriječiti probijanje bubnjića. Bomba je eksplodirala i silina detonacije Martensu je iščupala dušu, na trenutak se vidio izvana: njegovo unakaženo lice, prazan, gotovo tup pogled od užasa, u blizini smrti čovjek očito izgubi svaku pamet. Bio je prepušten golemom neprijateljskom nasilju, a onda nikakav šok? Nemoguće, mislio je Martens. Sandala, to je bilo najočitije objašnjenje, već je bilo tu, samo ga je tek sada vidio, i njegov mozak, obični šejker, kao u snu izmislio je priču o sandali, dva muškarca, koja iskaču iza bijele Toyote, naravno da su zapravo bile žene, i na kraju je ostala jedino sandala: to

je bila halucinacija koja se postupno gasila, ne bi ga čudilo da i sandala uskoro nestane.

Zatvorio je oči, ponovo pogledao: sandala je i dalje bila ondje, ali sigurno ne zadugo. To što je cijev njegove puške bila topla – a toplina nije bila od sunca – i to što je ona mirisala na barut, jak, ugodan miris, kako se Martensu uvijek činilo, nije značilo ništa. Njegov je otac u kasnom stadiju alkoholizma jedne večeri pumpericom probio rupu veličine tanjura na perzijskom tepihu ispred televizora, rupu u tepihu, kakvu policija u Furtwangenu u Švicarskoj još nikada nije vidjela. U izvještaju je otac tvrdio da su upala dva provalnika, ali za to se nikada nije pronašao dokaz. Naravno da sam nešto vidio, mislio je Martens, pa sam pucao, da to je pravo čudo? 15 000 dolara nagrade za glavu stranog liječnika, svaki liječnik u njemačkoj bazi ima tu cifru u glavi, koja je možda i glasina, što se tiče svote, ali 5 000 bi već bilo dovoljan razlog za pucanje ako vidite nekoga ili nikoga kako iskače iza auta. Prvo su drugi digli u zrak sanitarno vozilo, onda su pokušali doći do glave liječnika, za mene je to bilo logično, mislio je Martens. Vidio sam dvojicu muškaraca, koji nisu bili ondje, mislio je, ali vrlo je moguće da su mogli biti ovdje.

Ponovo je pogledao, sandala je i dalje ležala na mjestu.

“Ja sam liječnik”, rekao je Martens kada je Khalili legao pokraj njega, Khalili mirisao kao i Martensova puška, samo intenzivnije. Martensu je činilo dobro da kraj sebe ima prijatelja. Sada zapravo sve može biti samo bolje.

“Aha, ti si liječnik?”, rekao je Khalili. “Drago mi je. Ja sam prevodilac iz Kreuzberga. Znaš li tko sam?”

Martens je kimnuo glavom.

“Pogledaj me”, rekao je Khalili.

Martens ga je pogledao, bilo mu je drago. Volio je Khalilija, zaista ga je volio. Khalili je bilo nešto najbolje u ovoj zabiti, Khalili je bio životno otkriće. Da sam ostao kod kuće, mislio je Martens, nikada ga ne bih upoznao, a to bi bio gubitak.

“Škiljiš”, rekao je Khalili. “Možda je potres mozga.”

Tim bolje, pomisli Martens. *Commotio cerebri*, lakši potres mozga, sada se sjetio kako se zvalo selo u kojemu su se nalazili: Quatliam. Ime, koje u latinskom stihu uopće nije bilo strano: *Quatliam esse delendam*.

“Liječnici ne bi smjeli biti naoružani”, rekao je Martens. “To je cinično.”

“Da”, rekao je Khalili. “I ja mislim da u ovome trenutku imamo gomilu filozofskih problema. A s našom braćom preko uopće se ne da raspravljati. Zato ćemo ih sada ostaviti same.”

Iza zidića od ilovače, koji je razdvajao druge od njegovih, jedan je tanki stup stršao uvis, poput fontane nekog zdenca čija se voda pretvorila u prašinu. Vjetar je lepezasto posložio pijesak, na suncu su blistali kristalasti komadići.

Khalili je mahao rukom pred Martensovim licem. “Hej?”, rekao je. “Jesi li čuo? Napuštamo ovo mjesto. Danas nije naš dan.”

“Da”, reče Martens.

Odvratio je pogled sa svijetlucave ljepote pješćane fontane i pogledao na ulicu.

Sandale nije bilo.

U ušima mu je tutnjala krv. Mogao je čuti kako mu se puls ubrzava.

Pogledao je u krošnju jednog tankog stabla, koje se uzdizalo nad kućom od ilovače. Zeleno osvježava oči. Martens je želio biti posve siguran.

Ponovo je pogledao.

Sandale nije bilo.

Drhtao je cijelim tijelom od olakšanja.

“Čekaj!”, rekao je Khaliliju kada je ovaj htio ustati. “Vidiš li ondje jednu sandalu? U ovoj ulici. Je li ondje sandala?”

Khalili kratko pogleda.

“Ne, nema nikakve sandale. Zašto? Zar je ti vidiš?” Khalilijev zabrinut pogled dirnuo je Martensa. Na Khalilija se čovjek mogao osloniti, val oduševljenja ga je prožeo, ugodni trnci strujali su mu tijelom, rekao je: “Nema problema.”

Dohvatio je Khalilijevu ruku, Khalili ga je podigao.

“Dobro sam”, rekao je Martens, između njegovih stopala i tla bila je mekana guma, Martens je teturao, ali Khalili ga je držao.

“Sve u redu”, reea Martens, i zaista, sada se sve objasnilo. Prvo dvojica muškaraca, zatim dvije žene, pa sandala, a sada i nestanak sandale, njegova je dijagnoza bila točna: reakcija na opterećenje, lagani potres mozga. Ali krenulo je nabolje, duša mu je već ozdravila, uopće nije riječ o mozgu premda se neurolog s time ne bi složio. Ne, njegova duša, formalno istisnuta iz tijela od siline eksplozije, vratila se u svoju domovinu, i u ponovo uspostavljenoj igri osjećaja i razuma nije više bilo mjesta za izmišljenu sandalu. Ondje nije ležala sandala i to je značilo da se zapravo ništa nije dogodilo, osim da je Martens pucao u utvare.

To je u obitelji, pomisli.

2

Praćen pozdravnom paljbom drugih Dingo se drndao prašnjavom ulicom. Khalili i Petersen njihali su se u ritmu neravnina. Martens je čvrsto stisnuo nogu na pod automobila kako ne bi morao podnositi rupe, glava mu je bila osjetljiva na drmusanje. Kroz prozor auta ulazila je sunčeva svjetlost pod kutom koji je stvarao tanku zraku, a ta je zraka imala nešto obećavajućeg, činilo se Martensu. Zraka je osvjetljavala otvor cijevi Felderove puške, otvor je sjajio, a Felderove su ruke bile kao u mesara. No kada je auto ušao u zavoj, a sunčeva svjetlost s otvora puške pala na Felderove ruke, bile su to ruke mesara, koji u slobodno vrijeme svira mandolinu.

“Sviraš mandolinu?”, upitao je Martens.

“Što?” U autu je bilo bučno, Martens je ponovio pitanje.

“Bubnjeve!”, viknuo je Felder. “Zašto?”

Martens je podignuo ruke. Bilo bi teško objasniti. Khalilijev zabrinut pogled. Da i, mislio je Martens, samo sam ga pitao svira li mandolinu. Bolnica, rekao je Khalilijev pogled, odvest ću te čim stignemo u bazu. Nema potrebe, mislio je Martens. Khalili je odmahnuo glavom i odvratio pogled.

“Pušenje iznimno dozvoljeno!”, poviče Niehoff prema natrag. Niehoff je predvodio ovu patrolu. Niehoff je rekao o sebi: “Dugi kurac, kratka pamet.” Niehoff je volio život, kada ste s njime na putu vraćate se neokrznuti, a ako ne, to je sudbina. Niehoff nije predstavljao opasnost, ni za druge, ni za svoje, sve ih je volio. Khalili, Petersen, Felder izvadili su ispod pancirki cigarete, Martens je popužio zadnju prije polaska, u bazi, prije polaska u to selo, u kojemu je eksplodirala bomba, kada je na to mislio bilo mu je mučno. Eksplozija nije bila prava riječ, to nije bila riječ za osjećaj kao da ste zdrobljeni između dvije čelične daske. Nije zaslužio to što su mu drugi nanijeli takvo radikalno nasilje, to je bila prokleta nepravda.

Khalili je sjeo pokraj njega, ponudio mu cigaretu.

Martens je izvukao jednu iz kutije. Khalili je kresnuo upaljač. Martens je gledao plamen, treperio je, skakutao, nikako da se smiri, kvragu. Khalili je čvrsto držao Martensovu ruku, sada je upalilo.

“Sada za ozbiljno, Moritz. Ovo mi se ne sviđa.”

“Što?” Martens je udisao dim dublje nego kod kuće u Berlinu, u ovoj zabiti ne umire se o pušenja.

“To kako si zapalio cigaretu. Nisi mogao spojiti plamen s vrhom cigarete.”

Dobro, pomisli Martens. Motoričke smetnje. Dodatni simptom potresa mozga.

“Moguće”, rekao je. “Ići ću u bolnicu. Čim stignemo u bazu. Ići ću na pretrage.”

“Ali ne kod Nine.”

“Ne kod Nine.”

“Ne liječim ljude koje volim. Govorio je moj otac. Možda je to rekao samo jer nemam privatno zdravstveno osiguranje.”

“Tvoj je otac u pravu. Pregledat će me Loeck.”

“To nije dobra ideja. Loeck je zaljubljen u Ninu. Čak i da imaš metak u glavi on bi rekao: sve je u redu, prijatelju. Samo držite lijepo prst na rupi i živjet ćete sto godina.”

“Svi su zaljubljeni u Ninu. Ne mogu birati, Tim.”

“Onda daj da te ja pregledam. Ja nisam zaljubljen u Ninu. Moja je ljubav usmjerena jedino prema borbi protiv terorizma. A studirao sam dva semestra medicinu.”

“Da. I pedeset semestara germanistiku.”

“Da, pa? Izliječit ću te stihovima, kao Sayyid. Učinit ću te neranjivim.”

Ispod košulje je izvadio amajliju, koju je kupio od uličnog sveca, stih Kurana s čili papričicom umotan u kožu. Khalili je poljubio amajliju.

“Danas se ponovo isplatila”, rekao je.

Vožnja do baze se oduljila. Bilo je to samo pet kilometara, ali načičkanih rupama, nastanjenih kozama, Martens je svaki metar puta osjećao na vlastitome tijelu. Bol iza oka se pojačavao svakim skokom, osjećao ga je kao čavao koji mu buši kroz zjenicu. Sa suzama u očima Martens je gledao van prve kuće prijateljskoga grada, u kojemu je bila smještena baza. Grad je bio prijateljski jer je baza stanovnicima priskrbijivala nešto novaca i malo zaštite. Bilo je to prijateljstvo škrgutavih zubiju i kada je Dingo iznenada stao, Khalili, Petersen i svi koji su bili u njemu uznemirili su se. Nije bilo preporučljivo ostati na mjestu u toj zabiti, ponašaj se kao rovk: šmugnuti u zaklon, kratki pogleda lijevo desno, vrebati novo sklonište, šmugnuti u njega, i tako cijeli dan, i puno jesti jer se takvim načinom života gube kalorije.

“Samo nezgoda!”, viknuo je Niehoff prema natrag, ali ponekad to počinje tako: prepriječen auto, nema prolaza, tijesnac, drugi auto se približava odozad, ili jedan muškarac iznenada otrči ili trči prema nekome urlajući.

“Samo magareća zaprega”, objasni Niehoff. Khalili je pogledao naprezajući se prema naprijed, Petersen se prekrižio, Felder je gledao pušku među koljenima. “Miči se, miči se!”, vikao je Vogel, vozač, kroz prozor. Martens je otvorio vrata i izletio iz auta, pao je na koljeno, ostao bez zraka, panika ga je gušila, kroz nevjerovatno mali otvor dizala mu se gorka slina i ispovraćao se pred nogama djece, mnogo djece. Često su se pojavljivala niotkuda, iznenada iz pustinje, kao da ih je kamenje rodilo. Djeca su bila dobar znak, kada su ovdje drugi ne pucaju ili recimo nevoljko pucaju. Manja su prišla sasvim blizu

Martensu, ispružila su ruke i dodirivala njegovu zlatnu kosu. Sada su se hihitola, bila su ponosna što su dodirnula kosu stranca. Maže si boju u kosu, rekli su stariji, ne, ne, on dolazi iz zemlje gdje sunce nikada ne sija, zato su tako svijetli. Khalili mu je već mnogo puta preveo što su govorili o njegovoj kosi.

“Sve je u redu”, rekao je Khalili i pomogao Martensu ustati.

“Žao mi je”, rekao je Martens, iz nosa su mu curile bale. “Nisam mogao kontrolirati.”

“Prevrnuta magareća zaprega. Dođi, pogledaj. Nema bombe. Želio bih da se sam uvjeriš. To je samo trgovac cipelama, dva mladića su mu se zabila sa strane. Posvuda su cipele, pogledaj!”

Khalili je doveo Martensa bliže, zaprega je bila prevrnutna na stranu, jedan se kotač još vrtio, cesta je bila prekrivena sandalama. Dva muškarca u bijelim zapadnjačkim hlačama svađala su se s trgovcem, Niehoff je s uperenom puškom mahao Khaliliju :“Moraju osloboditi cestu. Recite im, ali prijateljski.”

Martensu je zviždalo u ušima, pred očima su mu treperile bijele, prozirne pahuljice, treperile su ispred sandala kojima je bila prekrivena cesta, sandale zavezane u parove. Gledao je svaku sandalu i u svakoj se skrivala slika žene koja je pala na tlo, oblačići, koju su se podigli i nekoliko trenutaka lebdjeli nad tijelom žene. Sandale su proizvodile i zvukove. Martens je čuo drugu ženu, nešto mu je vikala, sada se mogao sjetiti jedne riječi, ponovila ju je više puta.

Khuuree, riječ mu se vrtjela u glavi, sve brže i brže, khuree! Khalili je pregovarao sa sudionicima nezgode, ali Martens nije mogao čekati, povukao je Khalilija, morao je saznati ima li još nade.

“Khuuree”, rekao je Martens. “Je li to riječ? Znači li što?”

“Otkud ti sada to? A i bijel si kao plahta.”

“Znači li to nešto?”

“Pogrešno izgovaraš. Kaže se: khooree. To znači sestra. Zašto?”

“Ništa”, rekao je Martens. “Baš ništa.” Doteturio je do Dinga, sjeo pokraj Petersena i Feldera, nekoliko je trenutaka imao osjećaj da se sastoji samo od glave, izgubio je pristup svome tijelu. Sva mu se snaga koncentrirala između sljepoočnica, u kojima je bubnjala riječ khooree,

khooree. Ne može se izmisliti neka riječ koja se ne poznaje. Čuo sam tu riječ, mislio je. Da je nisam čuo, ne bih je znao. Čuo sam je. A ako ta riječ postoji, postoji i žena, a ako postoji žena, onda postoji i ranjenica.

“To je moja sestra!” vikala mu je žena. “Moja sestra!”

3

Kapija baze otvorila se za prolaz Dingu, baza je za druge bila apsces u prijateljskom gradu, ali za vlastite je bila planinska koliba. Ovdje smo bili sigurni od oluja i vremena, i navečer, kada su šištale limenke piva, pričale su se priče, koje su bile istinite. Ovdje se ništa nije izmišljalo, ova zabit i lošem pripovjedaču daje dovoljno materijala za dobre priče. Martens je u prolazu promatrao pijeskom napunjene vreće koje su s obje strane štatile prilazni put. Sjena automobila protezala se njima, igra sjena bila je ništa. Sve što je Martens vidio ili čuo nije više bilo ništa, nije više nalazio odnos prema stvarima. Pucnjevi na ženu odvojili su ga od svega. Sjedio je koljenom uz koljeno s Petersenom i Khalilijem u Dingu, čuo ih je kako govore, ali sve je to bilo samo funkcionalno. Uho je čulo, koljeno je osjećalo, tijelo se ponašalo kao radnik na traci, koji i dalje pokreće ruke kada na traci više ničega nema. Jedenje, spavanje, vršenje nužde, sve će to funkcionirati i dalje, samo ja neću biti prisutan, mislio je Martens. Bio je u selu. Ponovo je zaboravio njegovo ime. Bio je u selu i nigdje drugdje. Ostao sam ondje, pomislio je. Ovo što je od njega ovdje bilo, bila je utvara.

Na parkiralištu su izašli iz auta, zastave raznih nacija vijorile su na vjetru, mirisalo je na pečenu piletinu. Niehoff je održao kratki pozdravni govor, zatim je rekao: “Slobodna večer.”

Khalili je zagrlio Martensa.

“Naša zadnja misija”, rekao je. “Teško da će nas ponovo poslati van.”

Subota, mislio je Martens. Za tri dana je kraj, u subotu lete za Berlin, u nedjelju će se naći, Khalili i on.

“Blijed si kao krpa”, rekao je Khalili. “Ne mogu takav s tobom po Berlinu. Htjeli smo ići u Manzoni, nisi valjda zaboravio? Nedjelja, 20 sati, Manzoni. Susret veterana.”

“Manzini”, rekao je Martens. Godilo mu je to ime, tople slike, večeri s Anjom u Manziniju, njezine zelene, hladne oči, ljubav se kod nje nalazila u rukama, koža joj je prenosila osjećaje, koristila je oči samo za gledanje. Kao i Nina, čudno kako mu je ta sličnost tek sada postala jasna, obje nisu bile očni tipovi. Manzini, divno ime, ali ništa čega bi se sada mogao uhvatiti, Manzini nije bio stvaran. Selo je bilo stvarno.

“Kako se zove?”, pitao je.

“Što?”

“Selo, u kojemu smo bili.”

“Quatljam.”

“Da. Quatljam.” Quatljam, mislio je, s time bi mogao nešto povezati, to je bilo jedino stvarno mjesto i ondje bi se opet pronašao. Mora se vratiti jer je ondje još bio, netko ga mora odvesti.

“To ne ide bez tebe”, rekao je.

“Što ne ide bez meine?”

Martens je šutjeo. Noge su mu stajale na nesigurnoj zemlji, tlo se naginjalo, raširenih nogu poput pijanca gledao je gdje može sjesti. Sada jednostavno mora sjesti, na zidić pred kafićem Lummerland, Martensu se sviđalo to ime. Prvi, koji su došli ovamo, prozvali su bazu Lummerland i navečer pjevali Lummerland pjesmu: otok s dvije planine i dolje široko more... Tada su još drugi uspjeli prići dovoljno blizu Lummerlandu kako bi ispalili raketu, ali ona nije eksplodirala. Razočaranje drugih i sada se osjećalo u zraku.

“Ali samo jedna cigareta”, rekao je Khalili. Sjeo je kraj Martensa.

“Onda ću te otpratiti u bolnicu.”

Zapalili su cigarete i Martens je rekao: “U selo. Quatljam”.

Quatljam, mislio je. Takvo ime, a tako beznačajno selo. A ipak je postalo središte njegova života. “Nešto sam ondje vidio”, rekao je.

Navečer bi u planinama zapuhao vjetar, spuštao se u dolinu, šibao preko polja krumpira, hvatao dječje zmjave, spustio se na prijateljski

grad, pobijedio vreće s pijeskom i zaštitne zidove i otpuhivao prašinu i toplinu kroz ulice. Vjetar je napuhivao maskirne mreže, divljao zastavama nacija i raspirivao vrhove cigareta. Khalili je protiv prašine stavio sunčane naočale, a Martens je pričao što je vidio u Quatliamu. Nije rekao: pucao sam na ženu. Nije sam želio nositi odgovornost, želio ju je podijeliti sa sudbinom, s nepoznatim silama, s baražnom pucnjavom, koja je pogodila ženu, s pomahnitalim metcima koji su bili u zraku. Za ženu nije važno govori li istinu ili ne. Njoj je važna brza pomoć. Naravno da bi Khalili shvatio da mu je Martens rekao: ja sam pucao na nju. Svi bi u bazi shvatili, tko bi, ako ne oni? Ali nije bilo dovoljno shvatiti. Shvatili bi i mislili: hvala Bogu da se to nije dogodilo meni. To nije lepra, ni kuga, mislio je Martens, nisam bolestan, samo mi se nešto dogodilo, i dogodilo se samo meni, i riješit ću to sam. Njegovo je pravo to zadržati za sebe. Nije imao potrebu nešto priznati, imao je potrebu nešto učiniti.

“Znam da Thieke popravlja jedan transporter”, rekao je. Cigareta mu je izgorjela između prstiju, spalila mu je kožu, bacio ju je u vjetar. “Thieke je tvoj klijent. I imaš još četiri boce. Za dvije će nam dati vozilo.

“Moritz”, rekao je Khalili. “Imamo dogovor za nedjelju. Kako je ime?”
“Manzini.”

“Manzini. Razumijem ovo s tom ženom, razumijem da te muči. Ali mislim da trenutno ne možeš suvislo misliti. Što je to sad to s Thiekeom? Želiš li sam u transporteru ići u to selo? Razmisli malo. Znaš da je to ludo, inače bi pitao Seegemanna za dozvolu. Ali to nećeš. Jer znaš da je Seegemann doduše opaki zapovjednik. Ali ni on ne bi došao na ideju da sada u selo pošalje sanitarni kordon. Povukli smo se i oni su zauzeli selo, sada pripada njima. Nećeš otamo živ...”

Martens više nije slušao. Gledao je jednu pticu, koja je letjela uz vjetar, jedva se pomaknula s mjesta, plesala je s vrtlozima vjetra, bila je to mala, palavkasta ptica. Ovdje jedva da je bilo ptica, premalo stabala, premalo hrane, bilo je nekoliko mačaka i mnogo pasa za borbu s vratom od devedeset centimetara. Iznenada je ptica odustala, prepustila

se vjetru koji ju je pomeo kao nešto neživo. To nije metafora, mislio je Martens, to je samo ptica.

“Jesi li sa mnom?”, upitao je Khalili. Mahao je pred Martensovim licem.

“Idemo po boce”, rekao je Martens. Ustao je, bio je neizmjereno umoran. “Moramo krenuti.” Usta su mu bila suha, a u njima željezan okus, kao od krvi. “Uzet ćemo ženu i dovesti je u bolnicu.”

Khalili je zagrlio Martensa.

“Dođi, idemo nekoliko koraka”, rekao je. Okrenuo je Martensa za devedeset stupnjeva u smjeru bolnice. Martens se usprotivio, okrenuo se u smjeru Frankfurtu, ondje je bila baraka u kojoj je živio Khalili, u ormarić je sakrio boce votke, koje je dobio od strica iz Tadžikistana i prošvercao u bazu, stotine ih je bilo, sada još samo četiri: Khalili je opskrbljivao žedne, bio je omiljen u bazi.

“Ne u bolnicu”, rekao je Martens. “Kod tebe. Ići ću u bolnicu kada dovedemo ženu. Meni nije hitno, njoj jest.”

“Ja to drugačije vidim. Kada mi netko priča da želi ukrasti transporter ili dovesti pahtanistansku ženu iz sela u kojemu se utaborilo deset ili dvadeset boraca, tada bih rekao da je pogođenome možda bolje da se ide pregledati u bolnicu. Ponajviše ako je prije nekoliko sati ispod njega eksplodirala bomba.” Martensa je to zamaralo. Zamaralo ga je i bio je izmožden, nije želio raspravljati. Možda su drugi zauzeli selo, a možda i nisu. Za njega nije imalo smisla razmišljati o tome.

“Moram onamo”, rekao je. Dvije su mu žene dolazile ususret, preko lica su si zamotale šarene marame protiv prašine, nosile su sunčane naočale, kosa im je djelovala sportski.

“Bok, Time!”, rekla je manja, druga se sportski smijala. Sve je na njima bilo sportski, nosile su uniformu kao neki ekstravagantni dres za trčanje.

“Bok, Sabine”, rekao je Khalili i po njegovom je tonu Martens zaključio da je Khalili spavao s njom, ali da to nije htio ponoviti. Vjetar je protjerao žene pokraj njih, nad planinama se napuhalo večernje sunce.

“Dođi sada”, rekao je Martens.

Khalili je stavio ruke na Martensova ramena.

“Daj mi jedan dobar razlog”, rekao je, “zašto želiš riskirati život tri dana pred povratak kući. I nemoj mi sada reći da je to tvoja liječnička dužnost. Kada sam ja studirao medicinu, otac mi je govorio: Najbolji liječnikov prijatelj mora biti smrt. Dobro znaš da ne možeš svima pomoći, da ti umiru na rukama. Zašto onda ta žena? Zašto želiš staviti svoj i moj život na kocku? Reci mi jedan dobar razlog i idem s tobom.” Martens je gledao Khalilija u oči. I znao je da Khalili neće razumijeti. Ne radi se o krivnji. Bez namjere nema krivnje, bilo je nevažno tko je pucao na ženu. Moram u to selo jer sam ondje, mislio je Martens. A bio je ondje jer je bio ovdje, u ovoj zemlji. Shvatljiv razlog bio bi: to što radim, radim jer sam u ovoj zemlji. Ali to ne bi uvjerilo Khalilija, a on ga je trebao kao prevoditelja i kao prijatelja s kojime može podijeliti strah.

Khalili je odvratio pogled.

“To je dobar razlog”, rekao je. Zagrlio je Martensa, snažno i kratko, zatim ga je odmah pustio. “Idemo onda po boce”, rekao je Khalili, i trljao si nešto u oku.

“Da”, rekao je Martens. Kao dva stranca hodali su prema baraci Frankfurt. I tri dana prije odlaska, Martens je shvatio, nakon pet mjeseci, što to znači biti ovdje.